

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศจะต้องอาศัยการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม การลงทุน และทรัพยากร
ธรรมชาติไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาการทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทั้ง
หลาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องประกอบด้วย การประเมินความต้องการกำลังคน การ
ให้การศึกษาและให้การฝึกอาชีพที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการใช้จ่ายกำลังคนเพื่อพัฒนาประเทศ
ซึ่งควรจะสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนทั้งระยะสั้นและระยะยาว แล้วพิจารณาถึงความ
ต้องการกำลังคนในระดับและสาขาต่าง ๆ ปัจจุบันจึงต้องมุ่งรวมเอาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
เข้ากับการวางแผนพัฒนาประเทศ และหาทางพัฒนาการศึกษาให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการ
เมืองโดยยึดหลักการวางแผนการศึกษาที่มีความสำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การ
วางแผนการศึกษาและการใช้จ่ายกำลังคน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และเป็นสิ่งผสมผสานกัน
การศึกษายลิตคนให้หลากหลายงาน จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกำลังคน
“ในปัจจุบันกำลังคนที่สำคัญคือ กำลังแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ส่วนใหญ่ของกำลังแรงงาน
เหล่านี้อยู่ในชนบทมีการศึกษาค่ำ ขาดฝีมือและเกี่ยวข้องกับกำลังแรงงานในเมืองเองก็ยังไม่ดีมีมือเพียงพอ
และสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม ฉะนั้นการวางแผนการศึกษาก็ควรจะได้นำ
ปัญหาเหล่านี้มาวิเคราะห์ด้วย”^๑

^๑ สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้กำลังคนและการ
วางแผนการศึกษา”, เอกสารการสัมมนาการวางแผนการศึกษาระดับชาติ 7-41 กรกฎาคม
2512 (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 20.

การพัฒนาการศึกษานั้น อาจพิจารณาได้ 3 ประการ

1. พัฒนาการศึกษาโดยอาศัยการเพิ่มงบประมาณ
2. พัฒนาการศึกษาโดยการปรับปรุงคุณภาพของการทำงาน
3. พัฒนาการศึกษาโดยการใช้เงินงบประมาณ เวลา วัสดุ และ คน อย่างประหยัด

และคุณค่าของการลงทุน²

การพัฒนาการศึกษา 3 ประการนี้ เพื่อให้ได้กำลังคนไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อคนมีการศึกษาก็ มีทักษะในวิชาชีพสูง จะมีความสามารถในการผลิตสูง เมื่อพิจารณาในด้านต่าง ๆ แล้ว ก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องกล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ก็คือ ครู ครูในฐานะที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยตรง ย่อมมีส่วนรับผิดชอบโดยตรงในการผลิตคนที่มีคุณภาพดี และปริมาณสูงต่อตลาดแรงงาน ดังนั้น "ครูจะต้องมีคุณภาพสูงและมีปริมาณเพียงพอในแต่ละสถานศึกษา ในทุกระดับการศึกษาและในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของประเทศ"³ ประกอบกับแนวโน้มของสังคมไทยในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะเป็นสังคมอุตสาหกรรมซึ่งอาศัยระบบการผลิตสมัยใหม่ที่ต้องใช้เครื่องจักรจำนวนมาก ความต้องการช่างฝีมือ หรือตลาดแรงงานฝีมือเพื่อให้ได้คนมารับผิดชอบดูแลบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักร จึงเพิ่มมากขึ้น จำเป็นที่กรมอาชีวศึกษาจะต้องผลิตบุคคลประเภทดังกล่าวให้เพียงพอ

² ชาญ แสวงศักดิ์, การลงทุนและการอุปถัมภ์ทางการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511), หน้า 56.

³ บุญถิ่น อัครถาวร และ รัตนา กัมพูเต็ก, การเตรียมครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2513), หน้า 18.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะตลาดแรงงานกับการเรอิจออาชีวศึกษา

แรงงานที่เข้ามาสู่ตลาดแรงงานในระยะเวลาหนึ่ง ๆ นั้น ย่อมจะแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์การที่ผลิตแรงงานจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด กรมอาชีวศึกษาในฐานะเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องโดยตรงองค์การหนึ่ง มีหน้าที่รับผิดชอบ การผลิตแรงงานที่มีมือออกสู่ตลาดแรงงาน การสนองแรงงานจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ั้น นายจ้างฝ่ายต้องการแรงงานย่อมต้องการคนที่มีสมรรถภาพสามารถให้ผลผลิตทำงานสูง และในภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่กำลังเจริญเติบโต การลงทุนในอุตสาหกรรมกำลังเพิ่มขึ้น ความต้องการแรงงานมีฝีมือย่อมมีมากขึ้น ตลาดแรงงานทางอุตสาหกรรมขยายตัว แต่ลักษณะภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมนั้นต้องการแรงงานมีฝีมือมากที่สุด ความก้าวหน้าของการผลิตแรงงานมีฝีมือ โดยปกติย่อมเป็นอัตราส่วนกับความต้องการของตลาดแรงงาน กรมอาชีวศึกษาในฐานะองค์การที่ผลิตแรงงานมีฝีมือประเภทต่าง ๆ ออกสู่ตลาดแรงงาน จึงจำเป็นต้องทราบความต้องการของตลาดแรงงาน ต้องศึกษาและค้นคว้าเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงาน เพื่อประโยชน์ในการเรอิจออาชีวศึกษา

เมื่อมีการลงทุนในอุตสาหกรรมมากขึ้น ก็ย่อมจะมีโรงงานเพิ่มขึ้น ความต้องการคนงานเพิ่มขึ้นตามมา ทำให้เกิดตลาดแรงงาน ซึ่งมีแนวโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นสถาบันผลิตแรงงานมีฝีมือหรือโรงเรียนอาชีวศึกษา จะต้องเรียนรู้และทราบลักษณะความต้องการตลาดแรงงานเป็นอย่างดี เพื่อจะได้สนองความต้องการของตลาดแรงงานได้ทันที่่วงที่ สำหรับในด้านการศึกษาเกี่ยวกับกำลังคนนี้ ชู แสงศึกก็ ได้กล่าวเรื่องหน้าที่ของกรมอาชีวศึกษา คือ "ความต้องการกำลังคนนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของสถาบันเรอิจออาชีวศึกษา เป็นผู้ประเมิน และทำการสำรวจ อย่างไรก็ตามในการผลิตกำลังคนให้มีความรู้ความชำนาญสาขาใด มีจำนวนเท่าใดนั้น กรมอาชีวศึกษาไม่สามารถอาศัยรายละเอียดจากฝ่ายประเมินได้ จึงต้องอาศัยการคาดคะเนจากความต้องการของสังคมและแนวโน้มทางการศึกษา"⁴ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตคนให้สอดคล้องต่อการ

⁴ชู แสงศึกก็, แนวคำเนนการและปัญหาของการอาชีวศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า 66.

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อีกทั้งจะต้องขยายปริมาณการศึกษาให้ทันต่อการเพิ่มของพลเมืองด้วย

๓. แสงศักดิ์⁵ ได้กล่าวถึงนโยบายในการพัฒนาอาชีวศึกษาโดยสรุปดังนี้

1. การขยายจำนวนนักเรียน จะต้องให้สอดคล้องกับการขยายจำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ จะต้องมีจำนวนไล่เลี่ยกัน
2. รักษาคุณภาพของโรงเรียนที่ปรับปรุงแล้ว ตลอดจนการปรับปรุงอาคาร สถานที่ของโรงเรียนอาชีวศึกษา ทั้งทางด้านอาคารและที่ที่ดิน
3. เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การสอนของโรงเรียนนอกโครงการเงินกู้ ยังล้าหลังอยู่มาก ควรได้รับการปรับปรุงโดยรีบด่วน
4. ครูอาชีวศึกษาตามระดับและวุฒิที่เหมาะสมกับชั้นเรียน โดยทั่วไปยังขาดแคลนเป็นอันมาก จึงจะต้องเร่งรัดในการผลิตครูด้วยวิธีต่าง ๆ จะต้องพิจารณาอย่างรีบด่วน พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพครูอาชีวศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
5. การปรับปรุงคุณภาพของอาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู ซึ่งจะต้องมีความรู้ทางด้านวิชาชีพ และมีความสามารถในการสอนด้วย เหตุนี้กรมอาชีวศึกษาจึงส่งเสริมการผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญา เพื่อสนองความต้องการของโรงเรียนอาชีวศึกษาทุกแขนง รวมทั้งการส่งครู อาจารย์ ไปศึกษาวิชาเพิ่มเติมในต่างประเทศ เมื่อปรับปรุงและยกระดับวิชาการแผนใหม่ให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศ

จากแนวนโยบายของการอาชีวศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นจะต้องหันมาพัฒนาปัจจัยเบื้องต้น อันได้แก่การพัฒนาครูทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ ครูจะต้องเป็นผู้มีการศึกษาก็ มีความรอบรู้ และมีทักษะในอาชีพสูง ครูจะต้องได้รับการฝึกอบรม และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ในสังคมปัจจุบันเสมอ กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงปัญหาสำคัญดังกล่าวนี้ จึงได้สนับสนุนให้

⁵ ๓. แสงศักดิ์, เรื่องเดิม หน้า ๕7 - 69.

ครูได้ไปศึกษา ฝึกอบรม และ ดูงาน ณ ต่างประเทศที่มีความเจริญทางด้านวิทยาการสาขา นั้น ๆ เพื่อให้ครูได้กลับมาเป็นกำลังสำคัญในการ เตรียมและสร้างคนให้แก่ประเทศต่อไป แต่ปัจจุบันยังขาดแคลนครูทางด้านอาชีวศึกษามาก อาจจะเป็นเพราะขาดแคลนทางด้านปริมาณจริง หรืออาจจะ เป็นเพราะครูมิได้ปฏิบัติงานตรงกับ โครงการที่ได้ศึกษาอบรม หรือดูงานซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องมี ส่วนเกี่ยวข้องกับไม่น้อย ปัญหาดังกล่าวยังไม่มีใครได้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิจัยอย่างจริงจัง ทั้งที่ ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นในวงการศึกษาคงตลอดมา นอกจากนี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงผลกระทบกระเทือน หรือก่อให้เกิดความสูญเสียเปล่าแก่การจัดการศึกษามากน้อยเพียงใด

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูคนหนึ่งมีความสนใจทางด้านการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ประกอบกับได้ ทราบว่ากองแผนงาน กรมอาชีวศึกษาค่าวิ จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการไปศึกษาอบรม และดูงานของ ครูสังกัดกรมอาชีวศึกษาด้วย จึงเป็นเหตุจูงใจในการที่จะศึกษา ค้นคว้าถึงปัญหา อุปสรรค ตลอดจน การขาดประสิทธิภาพในการใช้งานครูของกรมอาชีวศึกษา ซึ่งกลับจากการไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงานจากต่างประเทศแล้ว และปัจจุบันยังทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาดังศึกษาดังกล่าว โดยถือเอาครูที่ได้ไปศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน ณ ต่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 - 2517 เป็นแนวทางในการวิจัยว่า ครูได้กลับมาทำงานตรงตามโครงการที่ไปศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม หรือ ดูงานหรือไม่ และมีผลกระทบกระเทือนต่อการจัดอาชีวศึกษาเพียงใด ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษา ครูสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่ได้ไปศึกษา ฝึกอบรม และดูงานในอเมริกา ยุโรป และเอเชีย หรือ ประเทศอื่น ๆ ตามที่ ก.พ. รับรอง และอนุญาต ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 ถึง พ.ศ. 2517 และ กลับเข้าทำงานตรงตามโครงการศึกษา ฝึกอบรม หรือ ดูงานเพียงไร และมีผลกระทบกระเทือน ต่อการดำเนินการศึกษาหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าครูสังกัดกรมอาชีวศึกษาไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - พ.ศ. 2517 มีปริมาณเท่าไร

2. เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาต่อ ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศของครูเกี่ยวกับ ประเทศที่ไป ประเภททุน ระดับการศึกษา สาขาวิชา ระยะเวลาและจำนวนครั้งของการไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน

3. เพื่อศึกษาความรู้ที่กลับจากศึกษาต่อ ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศแล้ว ได้กลับมาทำงานตรงตามสาขาวิชาที่เคยศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน หรือไม่ เพียงไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรซึ่งประกอบด้วยครูสังกัดกองโรงเรียน 61 โรงเรียน ครูสังกัดกองวิทยาลัย 32 แห่ง และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาเท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะครูที่ไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม และดูงาน ณ ต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ.2494 ถึง พ.ศ.2517 และยังปฏิบัติการอยู่ในสถาบันศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา หรืออยู่ประจำกรมอาชีวศึกษา

3. การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษา ครูที่กลับจากศึกษาฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศแล้วได้ทำงานตรงตาม สาขาวิชาที่เคยศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงานเพียงไรเท่านั้น

คำจำกัดความ

ครู หมายถึง ผู้ที่ทำการสอน พำนักด้านวิชาการ งานธุรการ หรืองานบริหารในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา 93 แห่ง และรวมถึงเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาที่เคยไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ.2494 ถึง พ.ศ.2517

การศึกษา หมายถึง การไปเรียนเพิ่มเติมตามหลักสูตรของสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ครั้งหลังสุด และได้รับปริญญาสูงสุดของการ เรียนในระดับ ปริญญาตรี ปริญญาโท หรือปริญญาเอก

- การฝึกอบรม หมายถึง การไปเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญหรือประสบการณ์ด้วยการเรียน การวิจัย หรือทำงาน ณ สถาบันต่างประเทศครั้งสุดท้าย ไม่ได้รับปริญญาบัตร แต่อาจได้รับประกาศนียบัตร และอยู่นอกโครงการศึกษา
- การดูงาน หมายถึง การไปเพิ่มพูนความรู้หรือประสบการณ์ด้วยการสังเกตการณ์ ณ สถาบัน ต่างประเทศครั้งสุดท้าย และอยู่นอกโครงการศึกษา
- ครูไปศึกษา หมายถึง ครูที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศอย่างเดี่ยว หรือนอกจากศึกษาแล้วได้เคย เคยไปฝึกอบรม หรือดูงาน ก่อนหรือหลังศึกษาต่อ ถือว่าเป็นครูไปศึกษา
- ครูไปฝึกอบรม หมายถึง ครูที่ไปฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ หนึ่งครั้งหรือมากกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป และอาจเคยไปดูงานด้วยก่อนหรือหลังฝึกอบรม แต่ไม่เคยไปศึกษาต่อ ถือว่าเป็น ครูไปฝึกอบรม
- ครูไปดูงาน หมายถึง ครูที่ไปดูงาน ณ ต่างประเทศหนึ่งครั้ง หรือมากกว่าหนึ่งครั้งขึ้นไป แต่ไม่เคยไปศึกษา หรือฝึกอบรมเลย ถือว่าเป็นครูไปดูงาน
- ต่างประเทศ หมายถึง ประเทศในทวีปอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย และเอเชีย บาง ประเทศตามที่ ก.พ. รับรองและอนุญาตให้ไปศึกษา ฝึกอบรม และดูงานใน ประเทศนั้น ๆ
- งานตรงตามสาขาวิชา หมายถึง ตรงกับงานประจำของครู คือ
1. การสอนตรงกับสาขาวิชาที่ได้จากการไปศึกษา ฝึกอบรมหรือดูงาน ณ ต่างประเทศ
 2. งานด้านบริหารตรงกับสาขาวิชาที่ได้จากการไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ
 3. งานด้านธุรการที่ตรงกับสาขาวิชาที่ได้จากการไปศึกษา ฝึกอบรม หรือ ดูงาน ณ ต่างประเทศ

4. งานในหน้าที่หัวหน้าสายวิชาตรงกับสาขาวิชาที่ได้จากการไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ ข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป

ปฏิบัติการ หมายถึง การที่ครูกลับจากศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ แล้วกลับมาปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา และรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ประจำกรมอาชีวศึกษาอยู่ในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัย ดังนี้

1. ช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับครูสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เคยไปศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ เกี่ยวกับ ประเทศที่ไป ประเภททุน ระดับการศึกษา สาขาวิชา ระยะเวลา และจำนวนครั้งของการไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม หรือดูงาน ณ ต่างประเทศ
2. ช่วยให้กรมอาชีวศึกษาได้ข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุง โครงการศึกษา ฝึกอบรม และดูงาน ณ ต่างประเทศของครูในอนาคตต่อไป
3. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารงานค้ำนบุคลากรของกรมอาชีวศึกษาในการวางแผน และแก้ไขความสูญเปล่าในงานค้ำนบุคลากร ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. อาจนำไปใช้ในการวางแผนการศึกษา ทางค้ำนบริหารบุคลากรของกรมเป็นส่วนรวม และเป็นรายกองค้ำย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินงานโดยการ ศึกษา ค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาและระเบียบปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ครูสภา กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ องค์การยูนิเซฟ และหน่วยงานอื่น ๆ

ที่เกี่ยวกับการให้ทุนข้าราชการไปต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่คุรุสภา เพื่อทราบเกี่ยวกับการจัดสรรทุนไปต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามของกองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาแก้ไขปรับปรุงให้ทันสมัย และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยแก้ไขและปรับปรุงแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) และแบบปลายปิด (Close-ended Questionnaire) หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับครูจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาคัดเลือก และปรับปรุงบางส่วนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับใหม่ส่งไปยังครูประจำสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา 93 แห่ง และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของกรมอาชีวศึกษาตอบ เมื่อได้แบบสอบถามคืน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ หาค่าร้อยละ แล้วนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอเป็นรูปตารางประกอบความเรียง พร้อมกับสรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะต่อไป